

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Psykisk ohälsa bland ungdomar

**En kvalitativ studie om skolkuratorers arbete med psykisk ohälsa på
högstadiet**

Andrea Filipovic & Elma Jusufovic

Kandidatuppsats SOPA63

VT 2022

Handledare: Anna Rypi

Abstract

Authors: Andrea Filipovic & Elma Jusufovic

Title: Mental illness among adolescents - A qualitative study of school counselors' work with mental illness in high school.

Supervisor: Anna Rypi

Assessor: Anders Lundberg

The purpose of this essay was to study school counselors' experiences of mental illness among adolescents focusing on causes and how they work to counteract mental illness among adolescents. To examine this, we conducted six semi-structured interviews with school counselors working with high school students. We analyzed the interviews based on previous research along with the theories systems theory and collaboration theory. The result showed that problematic family situations and socioeconomic status are causes of adolescents' mental illness. Friendships, relationships and school-related stress are also considered as contributing factors to students' mental illness. In addition, ideals, cyberbullying and negative information on social media can affect their mental health. The school counselors collaborative work with teachers is regarded as fundamental because the teachers work closest to the students and have significant possibilities to detect signals that may indicate mental illness. Cooperation with external authorities is also essential in order to be able to meet the adolescents needs and provide them with the help they require.

Keywords: School counselor, mental illness, causes, adolescent, prevention

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	5
1.1 Syfte	6
1.2 Frågeställningar	6
1.3 Begreppsdefinition	6
1.3.1 Psykisk ohälsa	6
1.3.2 Skolkurator	7
1.3.3 Samverkan	7
2. Kunskapsläge	8
2.1 Litteratursökning	8
2.2 Psykisk ohälsa bland ungdomar	8
2.3 Bakomliggande orsaker till ungdomars psykiska ohälsa	9
2.3.1 Sociala medier	9
2.3.2 Stress	10
2.3.3 Den sociala omgivningen	11
2.4 Skolkuratorers arbete mot psykisk ohälsa	12
2.5 Samverkan	13
3. Teori	15
3.1 Systemteori	15
3.2 Samverkansteori	16
4. Metod	18
4.1 Val av metod	18
4.2 Urval	19
4.3 Metodens tillförlitlighet	20
4.4 Bearbetning och analys	21
4.5 Etiska överväganden	22
5. Resultat och analys	25
5.1 Möjliga förklaringar till psykisk ohälsa bland ungdomar	25
5.1.1 Familjerelaterade förklaringar	25
5.1.2 Skolrelaterad stress	27
5.1.3 Den sociala omgivningen	28
5.1.4 Sociala medier	29
5.2 Motverkande strategier	31
5.3 Samverkan	34

6. Avslutande diskussion	41
6.1 Framtida forskning	43
7. Referenser	44
Bilaga A: Intervjuguide	48
Bilaga B: Informationsbrev	49

1. Problemformulering

Under de senaste decennierna har allt fler barn drabbats av psykiska ohälsa i Sverige. I tidigare forskning framställs oro, ångest och depression som de mest förekommande uttrycken av psykisk ohälsa bland svenska ungdomar som går i skolan. Ända sedan undersökningar gällande befolkningens hälsotillstånd påbörjades vid slutet av 80-talet har antalet unga personer som lider av oro och ångest stigit. Vid slutet av 90-talet rapporterades 9 procent kvinnor och 4 procent män mellan 16 och 24 år uppleva känslor av oro och ångest. 2005 uppgick antalet till 30 procent kvinnor och 14 procent män (Lager et al. 2012, s.442f.).

I en undersökning från Folkhälsomyndigheten (2018, s.5) framkommer det att svenska ungdomar i betydligt högre grad drabbas av psykisk ohälsa jämfört med ungdomar i andra nordiska länder. I undersökningen framförs även att skolan är en faktor som har haft en bidragande roll i ökandet av psykisk ohälsa bland unga. Krav bland ungdomar i skolan i form av skolprestationer och skolstress påvisas ha ett samband med psykosomatiska symptom (Folkhälsomyndigheten 2018, s.23f.). Undersökningar visar att skolprestationerna bland eleverna har försämrats mellan 1995-2012 och parallellt med detta tycks låga skolprestationer öka risken för psykosomatiska symptom bland unga. Försämrade skolprestationer tillsammans med en ökad skolstress kan vara signalement på brister inom skolan, och Folkhälsomyndigheten (ibid.) framhåller att brister inom skolan har bidragit till den ökade psykiska ohälsan. Det är betydelsefullt att uppmärksamma och upptäcka psykisk ohälsa bland ungdomar i ett tidigt skede. Psykisk ohälsa innebär ett stort lidande för den drabbade individen och kan ge allvarliga konsekvenser både för individer och samhället i form av en försämrad skolgång, svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden eller svårigheter med att upprätthålla relationer (Socialstyrelsen 2013).

Enligt 2 kap. 25 § Skollagen (2010:800) är det ett krav på att en elevhälsa med skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med specialpedagogisk kompetens ska finnas tillgänglig på skolor. Elevhälsan ska i första hand arbeta förebyggande och hälsofrämjande, samt främja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Beträffande det svenska skolsystemet framkommer det enligt Socialstyrelsen och Skolverket (2016, s.24) att skolkuratoren är den som normalt sett ansvarar för elevhälsans psykosociala insatser. Fortsättningsvis framkommer det av

Socialstyrelsen och Skolverket (2016, s.90) att inom ramen för skolkuratorns uppdrag innebär arbetet att ha olika typer av stödjande samtal med elever i form av motivationssamtal, krissamtal, samt utredande- och rådgivande samtal. Ek et al. (2017, s.60) skriver att ungdomar dessutom kan vara i behov av att ta emot kombinerad hjälp från olika professioner inom olika verksamheter. För att kunna förbättra ungdomars psykiska ohälsa samt hindra att elever hamnar mellan stolarna spelar samverkan med andra aktörer en stor roll (ibid.). I samband med samverkan blir det även betydelsefullt att lyfta fram olika system som individer ingår i för att inta en helhetsbild över hur systemen hänger samman (Öquist 2018, s.26). Det kan skapa förståelse för hur system som elever ingår i samspelar med varandra och därmed påverkar deras psykiska ohälsa.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka vad yrkesverksamma skolkuratorer har för erfarenheter av psykisk ohälsa bland högstadiel elever, hur de arbetar för att motverka denna bland ungdomarna samt effekten samverkan har i deras arbete.

1.2 Frågeställningar

- Vilka förklaringar ger skolkuratorer till ungdomars psykiska ohälsa?
- Hur arbetar skolkuratorer för att motverka psykisk ohälsa bland ungdomar och vilken roll har samverkan i deras arbete?

1.3 Begreppsdefinition

1.3.1 Psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa är ett begrepp som är brett och svårt att definiera. I Socialstyrelsens (2019, s.17) rapport förklaras psykisk ohälsa innefatta bland annat psykiska besvär som nedstämdhet, oro, ångest och sömnsvårigheter. Även självskadebeteende och suicid är inkluderat. Begreppet psykisk ohälsa kan tillämpas för olika slags tillstånd vilket kan vara problematiskt och leda till missuppfattning. Det är därför av stor vikt att vara tydlig med begreppets definition (ibid.). Psykisk ohälsa i denna studie utgår från skolkuratorernas definitioner vilka är baserade på deras erfarenheter och avser nedstämdhet, oro, ångest, depression samt suicidtankar. Det är värt att beakta att eftersom vi utgår från skolkuratorernas definitioner kan det innebära att det finns

uttryck av psykisk ohälsa som inte inkluderas i studien. Utöver psykisk ohälsa kommer begreppen psykiska besvär, psykiska problem samt psykosomatiska besvär tillämpas i uppsatsen med grund i att de används i våra källor och har liknande betydelse.

1.3.2 Skolkurator

I denna studie utgår vi enbart från skolkuratorers upplevelser av ungdomars psykiska ohälsa. Akademikerförbundet SSR (2011, s.5ff.) tydliggör att skolkuratorers arbete går ut på att stödja elever, arbeta förebyggande samt skapa en god miljö för elevers hälsa och utveckling. Krav ställs på att arbeta självständigt och besitta kunskap om ungdomars utveckling och situation i samhället. Skolkuratoren arbetar bland annat med hälsofrämjande och förebyggande insatser, stödsamtal och gruppsamtal. De samverkar även med socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri och andra myndigheter för insatser. Lämplig utbildning för skolkuratorer är socionomexamen (ibid.).

1.3.3 Samverkan

Det finns olika definitioner av begreppet samverkan. Vi väljer att utgå från Danermarks (2000, s.15) förklaring som talar om samverkan som att olika professioner tillsammans utför ett arbete med grund i var och ens kunskap och resurser avseende ett bestämt problem och syfte.

2. Kunskapsläge

I detta avsnitt lyfter vi tidigare forskning kring ungdomars psykiska ohälsa för att skapa en generell insikt i ämnet. Forskningen är relaterad till studiens syfte och frågeställningar. Avsnittet delas upp i underrubriker med relevans för området.

2.1 Litteratursökning

Vi har använt databaserna LUBsearch och Libris för att finna relevanta artiklar, rapporter och avhandlingar för vårt kunskapsläge. Vi använde sökorden: mental health, mental illness, school, adolescents, depression, anxiety, stress, social media, cyberbullying, school counselor och prevention. Begreppen kombinerades på olika sätt för att kunna utöka vårt sökande. Forskningen som presenteras i studien är peer-reviewed och har alltså granskats av ämnesexperter inom området innan det har blivit godkänt för publicering.

2.2 Psykisk ohälsa bland ungdomar

Wiklund et al. (2012, s.3) uppger att ungdomars psykiska ohälsa har blivit ett folkhälsoproblem i Sverige och runt om i världen. Tonåren beskrivs som en period i livet kännetecknat av storm och stress där psykisk ohälsa ofta har en tidig debut (ibid.). Wiklund et al. (2012, s.6ff.) har utfört en tvärvetenskaplig studie som en del av ett forskningsprojekt vars syfte var att studera stress, kropp och hälsa bland unga. Kopplat till detta svarade ungdomar på enkäter och resultatet visade på att de mest uppmärksammade känslorna hos ungdomarna var sorg, stress, trötthet och ångest. Både pojkar och flickor upplevde stress i form av höga krav från skolan som var starkt förknippade med psykosomatiska besvär och ångest (ibid.).

Ungdomars psykiska ohälsa i anknytning till deras skolgång anges i en artikel skriven av Brännlund, Strandh och Nilsson (2017, s.321ff.) Författarna poängterar att tonåringar med någon typ av psykisk ohälsa i större grad riskerar att inte fullfölja sin skolgång. En möjlig förklaring till det är att psykiska besvär kan bidra till förlust av koncentration, kognitiv förvrängning samt beteendeproblem vilket i sin tur hindrar inlärningsprocessen. Skolan kan dessutom sakna strategier och stöd för att möta de särskilda behoven hos unga med psykisk ohälsa. Författarnas

studie indikerar även på att psykisk ohälsa under sent tonår har en starkare anknytning till skolprestationen, till skillnad från psykisk ohälsa i tidigt tonår. Författarna menar följaktligen att det är viktigt med stöd för ungdomar med psykisk ohälsa i tidig ålder för att på så sätt minska risken att de inte fullföljer sin skolgång (ibid.). Frånvaro bland elever kan vara en indikator på skolsociala problem och utgöra en riskfaktor i relation till sociala- och psykiska problem (Backlund 2007, s.175).

2.3 Bakomliggande orsaker till ungdomars psykiska ohälsa

2.3.1 Sociala medier

Med tanke på den digitala utvecklingen står dagens ungdomar inför en stor press som grundar sig i deras användning av sociala medier. Popularitet och acceptans definieras nu av antalet "likes" på ett Instagram-inlägg, antalet visningar på en Snapchat-händelse och antalet vänner på Facebook. Ungdomar kan omedelbart påverka personens psyke och tillhörighetskänsla genom att inte gilla ett inlägg eller neka en följningsförfråga. Detta kan snabbt förvandla användningen av sociala medier till ångest bland tonåringar (Waters, B. Russell & Hensley 2020, s.198). I en artikel författad av Weinstein (2018, s.3614ff.) där sociala mediers påverkan på amerikanska ungdomar uppmärksammas, framkommer det att ungdomar förmodar att influencers eller andra personer på sociala medier har ett bättre och lyckligare liv än dem själva. Unga tjejer som kontinuerligt använder sociala medier visas vara missnöjda med sin kropp på grund av skönhetsidealet de möter på internet. Därtill skriver författaren att ungdomar som lägger stor tid på sociala plattformar riskerar att stöta på något typ av ogynnsamt innehåll. Det kan vara allt från upprörande händelser till förslag på hur man går ner i vikt. Studien visar sammanfattningsvis att ungdomars användning av sociala medier associeras med oro, stress och depression (Weinstein 2018, s.3614ff.).

Parris et al. (2022, s.42) uppger i deras artikel att sociala medier har utvecklats till att bli en stöttepelare i ungdomars liv som de nästan konstant har tillgång till. Även om det finns fördelar, såsom snabb kunskapsinhämtning och enkel kommunikation, är användning av sociala medier för vissa ungdomar förknippad med nätmobbning som i sin tur kan leda till ångest, depression och andra psykiska besvär. Författarna framhåller att nätmobbning förekommer i virtuell form

mot någon som inte enkelt kan försvara sig. Det innefattar att publicera oönskade bilder, skriva förolämpade kommentarer och håna personer på nätet. Sociala medier är dessutom ett kraftfullt verktyg för nätmobbning på grund av möjligheten att kunna dölja sin identitet (Parris et al. 2022, s.45)

Paolini (2018, s.2) belyser statistik relaterad till ungdomar som fallit offer för nätmobbning. Författaren refererar till forskarna Hinduja och Patchin (2016) som genomförde en rikstäckande studie med 5707 ungdomar i åldrarna 12 till 17. Baserat på undersökningens resultaten fann forskarna att 33,8 procent av de tillfrågade hade blivit nätmobbade, 22,5 procent hade fått elaka eller negativa kommentarer på nätet, 20,1 procent angav att falska rykten spridits om dem på nätet, 12,2 procent av eleverna hade blivit hotade på internet och 10,3 procent angav att någon påstått sig vara dem på internet. Paolini (2018, s.4) skriver vidare att det existerar flera skadliga konsekvenser för personer som möter nätmobbning. De kan uppleva depression, ilska, sorg, förnedring, låg självkänsla, stress, ätstörningar, suicidtankar och suicidförsök. De kan förutom detta brottas med stress till följd av att de lever i ett konstant tillstånd av rädsla och ångest. Sömnproblem, osäkerhet och underkända betyg är likaså förekommande (ibid.).

Även Wilson och Maloney (2019, s.82ff.) uppger sociala medier som en orsak till psykisk ohälsa men diskuterar detta kopplat till kärleksrelationer. Författarna menar att tonåringar under deras utveckling börjar utforska relationer utanför familjen. Just våld i sådana relationer är något som har ökat bland ungdomar. Det inkluderar övergrepp, förnedring, hot, skuldbeläggning och minimering av känslor. Författarna skriver att ungdomar som upplever denna typ av våld i relationer kan utveckla depression, suicidtankar och ätstörningar. Således uppger författarna att sociala medier är en stor bakomliggande faktor då personer har möjlighet att förfölja, kontrollera och övervaka andra personer (ibid.).

2.3.2 Stress

Högberg et al. (2019, s.86) skriver att undervisningsmetoder, utbildningsinnehåll och skolsituationen för elever bidrar till negativa hälsorelaterade konsekvenser i form av bland annat stress. De undersöker i sin studie skolans effekt på elever i årskurs sju. Resultatet påvisar ökad stress och minskad självkänsla bland eleverna vilket i sin tur leder till fler psykosomatiska besvär

och minskad tillfredsställelse med livet (Högberg et al. 2019, s.99) Iakttagelser hos skolkuratorer indikerar dessutom på att nivån av oro och rastlöshet ökar bland eleverna vid terminsslut och eleverna besöker skolkuratorerna mer frekvent (Backlund 2007, s.205).

Östberg et al. (2014, s.407) undersöker stress bland 14 och 15 åringar med hjälp av enkäter, salivprov och semistrukturerade intervjuer. Studiens resultat visar på att stress hos ungdomarna ofta beror på obalansen mellan vad de måste göra och mängden tillgänglig tid. Det inkluderar skolarbete såsom prov, läxor och betyg. Ungdomar kan även uppleva stress på grund av relationen till sina föräldrar, familj och klasskamrater (ibid.). Utöver det framhåller ungdomarna fysiskt ideal och press som stressfaktorer. Som svar på vad ungdomarna förknippar med begreppet "stress" lyfts både psykiska och fysiska besvär såsom sömnsvårigheter, trötthet, utmattning, depression och ångest (Östberg et al. 2014, s.416). I likhet med Östberg et al. (2014) påpekar Wiklund et al. (2012, s.6) att stress bland ungdomar kan vara kopplat till olika områden såsom skolprestationer, relationer, mobbning, grupstryck och oro för framtiden (ibid.).

2.3.3 Den sociala omgivningen

Att utveckla vänskap och uppnå status i grupper är viktiga processer i ungdomars utveckling. Tonåringar försöker skapa sociala relationer för att uppfylla deras grundläggande behov av grupptillhörighet och social status. Därför nämns sociala relationer som en anledning bakom ungdomars psykiska ohälsa i en artikel skriven av Kornienko och Santos (2014, s.542).

Författarna har utfört en tvärvetenskaplig studie vars syfte är att undersöka ungdomars rädsla av negativt omdöme från klasskamrater samt kopplingen mellan popularitet och depressiva symptom under tonåren (ibid.). Resultatet visar på att ungdomarna ser status i gruppen som viktigt. Hög status har dock ett samband med aggression gentemot andra personer. Ungdomar upplever även rädsla för kamraters negativa omdöme vilket förknippas med utvecklingen av depressiva symptom (Kornienko & Santos 2014, s.549)

En annan typ av tillhörighet som kan vara en bidragande faktor till ungdomars psykiska ohälsa är den socioekonomiska tillhörigheten. Bøe et al. (2014, s.711) skriver att ungdomar som är uppvuxna i familjer med lägre socioekonomisk status ofta har psykiska besvär såsom ångest, depression och aggressivitet jämfört med ungdomar som växt upp i mer förmögna familjer. Det

anges olika förklaringar för sambandet mellan socioekonomisk status och barns psykiska hälsa. Både familjeekonomi och utbildningsnivån kan ha en inverkan på föräldraskapet. Familjens ekonomiska status påverkar föräldrars psykiska välbefinnande som därmed har en effekt på deras föräldraskap. Deras föräldraskap påverkar i sin tur barns socioemotionella utveckling. Föräldrarnas utbildning har däremot en mer direkt påverkan då högre utbildning är förknippad med ökad kunskap om föräldraskap, uppfostran och barns utveckling (ibid.).

2.4 Skolkuratorers arbete mot psykisk ohälsa

Backlund (2007, s.29f.) redovisar de centrala arbetsuppgifter som framkommit i studierna som genomförts. I ramen för skolkuratorers uppdrag ingår det att arbeta förebyggande, utreda och erbjuda stödinsatser för elever, samt att ansvara för konflikthantering. Olika former av samtal, stöd och handledning till övrig skolpersonal och samverkan med myndigheter tycks även vara centrala för skolkuratorer. I synnerhet anses samverkan mellan olika instanser som värdefullt för att effektivt kunna stödja utsatta barn (Backlund 2007, s.173). Det är dessutom inte ovanligt att skolkuratorer undervisar i sexualkunskap eller liknande för att tillhandahålla information och stöd till eleverna under puberteten (Backlund 2007, s.149).

Bolin och Sorbring (2017, s.870) betonar innebörden av att skolkuratorer gör sig tillgängliga för elever. Genom att skolkuratorer gör sig tillgängliga gynnas tillits- och relationsskapandet, och tillit är nyckelfaktorn till att elever ska söka hjälp på eget initiativ (ibid.). Detta kan ske genom att skolkuratorer befinner sig på platser där eleverna vistas såsom klassrummen, kafeterian, i korridorerna eller på skolgården (ibid., s.874). Vidare visar forskning att elever har en önskan att skolkuratorer gör sig tillgängliga, ägnar sig åt relationsskapande, att skolkuratorer initierar kontakt med eleverna, ställer frågor och lär känna dem (ibid., s.870). Hos författarna framkommer även att en signifikant del av skolkuratorers arbete innebär att arbeta i klassrummen och att delta i olika projekt som äger rum i skolan (ibid., s.873f.)

Firth et al. (2020, s.375) hävdar att skolor kan fungera som ett verktyg i att undervisa ungdomar om den betydelse fysisk aktivitet har för den psykiska hälsan. Firth et al. (2020, s.361f.) undersöker sambandet mellan mental hälsa och fysisk aktivitet, diet och sömn. I

folkhälsoriktlinjer hos USA, Kanada och Storbritannien rekommenderas befolkningen att ägna sig åt fysisk aktivitet och få tillräckligt med sömn i syfte att minska risken för depression (ibid.). Det råder starka bevis för att fysisk aktivitet har en skyddande roll i att reducera risken för en viss typ av psykisk ohälsa. Metaanalyser påvisar att träning kan fungera som effektiv behandling för depression, ångest och stressrelaterade störningar. Även i fråga om sömn finns det belägg för att bristande sömnrutiner har ett samband med psykisk ohälsa samt att det ökar risken för suicidal tendenser hos människor med psykisk ohälsa. Vad gäller sambandet mellan kost och den psykiska ohälsan indikerar en del metaanalyser att en hälsosam kost har en koppling till minskad risk för depressiva symptom. Sammantaget kan hälsobeteenden innebära en viktig faktor i att motverka och behandla psykisk ohälsa. Ett effektivt arbete med ungdomar och att förmedla kunskap om diverse livsstilsfaktorer utgör ett lovande medel för att bekämpa psykisk ohälsa (Firth et al. 2020, s.375f.)

2.5 Samverkan

När det gäller samverkan med andra yrkesgrupper inom skolan upplevs samverkan med lärare som problematisk. Skolkuratorer kan uppleva att de är begränsade i förhandlingar med lärare och det kan uppstå intressekonflikter när det råder olikheter i uppfattningar kring elevernas behov, lämpliga insatser och förväntade resultat. Lärare och skolkuratorer kan ha skilda uppfattningar och synpunkter på hur den andres arbete ska utföras och somliga kuratorer upplever att det är enkelt att lägga över ansvaret på dem (Isaksson 2014, s.58). En faktor som försvårar samverkansarbetet är sekretesslagen. Skolkuratorer uppger att kommunikationen till lärare hindras av sekretessen i särskilda elevärendet och skolkuratorer är därmed begränsade i den information de kan vidareförmedla (Isaksson 2014, s.52). All samverkan upplevs dock inte vara besvärlig. Samverkan inom elevhälsan uppfattas som mer positiv då det i teamet finns tillit och respekt till varandras kunskaper (Isaksson 2014, s.60).

Backlund (2007, s.196f.) skriver att skolkuratorernas arbete är svagt reglerat och styrs varken av skollagen eller läroplanerna. Skolkuratorerna ska istället i samverkan med övrig personal arbeta för att uppnå de övergripande målen för skolan. Ett vanligt redskap i skolkuratorernas arbete är

olika typer av samtal. På liknande sätt använder övriga yrkesgrupper i skolan samtal som redskap vilket kan skapa osäkerhet avseende vem som ska göra vad.

Ek et al. (2017, s.60) förklarar att vid dåligt mående hos elever krävs det vanligen en sammansatt hjälp av olika professioner inom olika verksamheter. Tillsammans med att skolor utför egna utredningar är det även vanligt att BUP och socialtjänsten blir involverade i ärenden som gäller barn. Samverkan blir därför betydelsefull för att säkerställa att arbetet med eleven fungerar och att behovet av stöd och hjälp tillgodoses. År 2010 trädde nya regler i kraft vilket bland annat innebar att elevhälsans ansvar på skolor ska regleras starkare. Det utvecklades även krav på att kommuner och landsting tillsammans med barn, ungdomar och deras anhöriga ska upprätta individuella planer för att elever ska tillgodoses sina behov av skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Myndigheter har särskilda regelverk och uppdrag vilket kan resultera i problem avseende ansvarsfördelning när olika aktörer samverkar med varandra (ibid.). Ek et al. (2017, s.61) förklarar samverkan som en form av samarbete där olika professioner tillhörande olika verksamheter arbetar tillsammans. Viktiga aspekter i samverkan är kontinuerlig kommunikation mellan parterna samt att de utvecklar kunskap om varandras logiker och sammankopplar dem med varandra. Vidare framför Ek et al. (2017, s.62) att intersektionell samverkan är det som är mest förekommande i arbete med barn eller ungdomar. Intersektionell samverkan innebär att olika samhällssektorer samverkar med varandra men att de har skilda mål och huvudmän. I denna typ av samverkan möts skilda synsätt och olika teoretiska ställningstagande. När individer samverkar är det därför väsentligt att samtliga synsätt diskuteras och att de inblandade visar respekt och lär sig av varandras synsätt (ibid.). Ek et al. (2017, s.63) framhåller att vid uppmärksammat förändrat beteende hos elever kan det vara aktuellt med att koppla in elevhälsan i syfte att göra en grundlig utredning kring elevens skolsituation, sociala relationer, hemsituation och fritid. Utredningen kan i sin tur utmynna i en anmälan till BUP eller socialtjänsten beroende på vad elevens problematik är. Ek et al. (2017, s.64f) uppmärksammar att kontakt med BUP upplevs som fungerande men BUP anses vara svåra att komma i kontakt med. Det fästs även vikt vid långa väntetider hos BUP innan barnen och deras familjer får den hjälp de är i behov av. En skillnad som poängteras mellan skolor och BUP är att skolor fokuserar på snabba resultat vad gäller elevers psykiska hälsa och att BUP istället fokuserar på ett långsiktigt arbete med förbättring av den psykiska hälsan hos ungdomar.

3. Teori

Nedan presenteras teorierna systemteori och samverkansteori som anses vara relevanta för denna studie. Systemteori är av betydelse för att förstå samspelet mellan olika system samt få ett helhetsperspektiv av psykisk ohälsa bland ungdomar. Samverkansteori kommer att användas för att analysera de positiva och negativa faktorer som kan påverka samverkan mellan olika aktörer. De teoretiska utgångspunkterna kommer att användas som stöd vid analysen.

3.1 Systemteori

Systemteorin fokuserar på individer som en del i en större helhet och betoning ligger på att se helheten av olika delar (Öquist 2018, s.7f.). Vidare handlar systemteorin om hur olika delar hänger samman och hur dessa samspelar och påverkar varandra (Öquist 2018, s.26). Genom att studera samspelet skapas således en förståelse över hur individer påverkar varandra i familjer, i kollektiv och i samhället överlag (Payne 2015, s.240).

Inom systemteoretisk praktik finns en strävan att sammanföra individers personliga insatser med andra insatser som innefattar familjen, närsamhället och andra myndigheter. Därvid ligger fokus på hur personliga och sociala faktorer samspelar med varandra för att hjälpa individer att bearbeta sin sociala miljö och hur de reagerar på den i syfte att kunna leva mer harmoniskt (Payne 2015, s.239). Teorin är användbar inom socialt arbete då fokus fästs vid individers ömsesidiga kopplingar till andra individer och grupper i omgivningen. Inom socialt arbete utgör systemteori även en viktig del i att inkludera ett flertal faktorer som samspelar med varandra inom det system socialarbetaren befinner sig i (Payne 2015, s.241f.).

Särskilt inom familjer är systemteorin betydelsefull då den kan tillämpas för att skapa en förståelse över hur familjemedlemmar påverkar varandra och hur relationerna dem sinsemellan ser ut (Payne 2015, s.250). Systemteorin är även användbar för att få en översikt över hur systemen som samverkar med varandra kan skapa problem inom andra områden. Exempelvis kan bristande relationer inom familjen försvåra för familjen att stödja deras barn i skolan om barnet lider av svårigheter. En viktig del inom systemteorin är arbetet tillsammans med andra. Klienter kan bli påverkade av arbetet tillsammans med familjer eller andra. Dessutom blir

gemensamma arbetsinsatser ett resultat av det systemteoretiska tänkandet då yrkesverksamma arbetar tillsammans med nätverk som är associerade med klienter, kollegor och andra myndigheter (Payne 2015, s.256). Ett systemteoretiskt begrepp av stor betydelse är nivåer. Att tänka i nivåer är grundläggande för att begripa organisationers uppbyggnad och individers kommunikation. Alla system inom teorin har en hierarkisk struktur där högre nivåer är de överordnade som tar ansvar för lägre nivåer, de underordnade. För att helheten i ett system ska fungera måste gränserna mellan de olika nivåerna vidmakthållas (Öquist 2018, s.12)

Systemteorin är tillämpbar i studien då ungdomar blir påverkade av olika system i den sociala omgivningen. System kan innefatta familjen, skolan, vänner och samhället, och systemteorin möjliggör en förståelse över hur de olika systemen samspelar med varandra. Det är därför viktigt att inneha ett helhetstänkande för att skapa en överblick över hur de olika systemen och delarna fungerar tillsammans. Systemteorin är även användbar i fråga om hur skolkuratorer arbetar med psykisk ohälsa bland högstadieelever och hur samverkan ser ut med övriga aktörer och myndigheter.

3.2 Samverkansteori

Samverkansteori går ut på att åskådliggöra hur samverkan förekommer mellan olika organisationer och professioner som tillsammans arbetar mot ett gemensamt mål (Danermark 2000, s.15). Det är nästintill omöjligt att ta bort de svårigheter i samverkan som uppkommer. Olika organisationer anpassas utifrån olika lagar vilket är ett exempel på en faktor som inte går att undkomma såvida inte lagar ändras. Att samverkan möjligtvis skapar besvär är dock inte nödvändigtvis ett oöverstigligt problem (Danermark 2000, s.12) Det kan vara upplysande att samtala om olika teorier, ideer och resonemang kring ett specifikt problem med personer som har annan bakgrund och erfarenhet. Trots att man inte alltid är ense kommer det i många fall bidra till större kunskap, förståelse och respekt vilket är behjälpligt för samverkan (Danermark 2000, s.22).

Danermark (2000, s.12f.) lyfter ett antal delar som påverkar samverkan, varav den första är *kunskaps och förklaringsmässiga faktorer*. En samverkansgrupp består av personer som tillhör vardera profession. När olika yrkesgrupper samverkar med varandra är de präglade av sin

utbildning och det teoretiska perspektivet de har som grund vilket kan skapa skillnader i hur ett problem betraktas, förklaras och angrips. Det är följaktligen vanligt att olika synpunkter framförs gällande hur ett visst hinder ska hanteras när individer samverkar (Danermark (2000, s.16.). Författaren betonar innebörden av att alla parter klargör sin utgångspunkt samt visar respekt för de olika synsätten för att på så sätt kunna lära av varandra, få en ökad förståelse och uppnå en lyckad samverkan (Danermark (2000, s.28.) Vidare skriver Danermark (2000, s.43) att *regelverk* likaledes är en påverkande faktor för samverkan. En samverkansgrupp består av personer som tillhör vardera profession. När olika yrkeskategorier samverkar med varandra är de präglade av olika regelverk och således kan det uppstå skillnader i hur ett problem betraktas, angrips och förklaras. Organisationer och professioner har olika ansvarsområden och regler som de utgår från i sitt arbete. Om en individ med ett visst ansvarsområde försöker ta sig an ett annat område innefattande frågor som inte ingår i individens ansvar kan problem i samverkan skapas i form av ojämn ansvarsfördelning. Det är således väsentligt att tydliggöra vilka uppgifter alla parter har i samverkansprocessen (Danermark 2000, s.42f.).

4. Metod

4.1 Val av metod

För att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar har vi valt att genomföra en kvalitativ metod i form av intervjuer för insamlandet av empiri. Studien är inriktad på att undersöka vilka erfarenheter skolkuratorer har av psykisk ohälsa bland högstadieelever och hur de arbetar i ett motverkande syfte. Eftersom syftet är att undersöka skolkuratorers erfarenheter och upplevelser av psykisk ohälsa är en kvalitativ ansats att föredra. Bryman (2018, s.454f.) skriver att inom kvalitativ forskning fästs vikt vid ord snarare än siffror och det blir möjligt för forskaren att förstå hur människor upplever den sociala verkligheten. Det är i enlighet med Ahrne och Svensson (2015, s.10) som framhåller att kvalitativa studier syftar till att undersöka bland annat känslor, tankar och upplevelser.

Bryman (2018, s.561) förklarar att kvalitativa intervjuer möjliggör flexibilitet och intresse riktas åt deltagarnas ståndpunkter. Det är önskvärt att låta intervjun fortlöpa i olika riktningar då det ger uttryck åt vad intervjupersonerna upplever som relevant och viktigt. Det empiriska materialet i vår undersökning kommer att samlas in genom semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer som tillvägagångssätt beskrivs av Bryman (2018, s.563) och innebär att forskaren har specifika frågeteman som ska beröras och dessa brukar typiskt sett vara formulerade i en intervjuguide. Intervjupersonen har möjlighet att fritt utforma sina svar och frågorna behöver inte nödvändigtvis ställas i den ordning som de förekommer i intervjuguiden. Intervjuaren har dessutom möjlighet att ställa nya följdfrågor i anknytning till det intervjupersonen berättar. Vad gäller intervjuguiden anger Bryman (2018, s.565) att den kan bestå av en strukturerad lista över de frågor och ämnen som ska beröras i intervjun. Frågorna bör vara utformade på så sätt att de möjliggör för forskaren att ta del av hur intervjupersonerna upplever sin värld och sitt liv och att intervjuerna utformas så att de rymmer flexibilitet.

I enlighet med Bryman (2018) utformade vi en intervjuguide med teman och tillhörande frågor som vi ställde under intervjun (se bilaga A). Under intervjuerna höll vi oss till intervjuguiden och var samtidigt öppna för att ställa följdfrågor utifrån det intervjupersonen berättade. Genom att

ställa följdfrågor och ta hänsyn till de ämnen intervjupersonerna fann relevanta skapades det flexibilitet i våra intervjuer och det innebar även att samtalen upplevdes som mer naturliga.

Majoriteten av intervjuerna genomfördes via videokonferenstjänsterna Zoom och Teams. Det var enbart en intervju som tog plats fysiskt. Möjligheten att utföra intervjuerna digitalt bidrog till att vi kunde nå ut till skolkuratorer som är geografiskt utspridda i landet och på så sätt underlättades sökandet efter respondenter. Vi upplevde inte några besvär eller bekymmer gällande att intervjuerna inträffade digitalt. Till följd av Covid-19 har digitaliseringen ökat och vi är väl bekanta vid att möten äger rum digitalt. Likaså berättade skolkuratorerna att de är rutinerade vid användandet av videokonferenstjänster. Mot bakgrund av detta upplevde vi inte att interaktionen oss sinsemellan försämrades. Samtalen flöt på bra och vår upplevelse är att respondenterna inte lät sig hindras av en skärm. Vi var båda två närvarande under samtliga intervjuer och de fördelades jämnt mellan oss. En av oss fungerade som intervjuare medan den andra fungerade som observatör. Intervjuaren ställde majoriteten av frågorna och hade huvudansvaret. Observatören förde anteckningar och ställde kompletterande frågor. Då vi tog beslutet att närvara tillsammans på alla intervjuer kan det tyckas skapa en maktobalans eftersom skolkuratoren blir ensam intervjuad. För att undvika känslan av "två mot en", turades vi om att inneha huvudansvaret.

4.2 Urval

Urvalet av respondenter i denna studie har i första hand skett genom ett målstyrt urval följt av ett snöbollsurval. Bryman (2018, s.496) anger att målstyrda urval är en form av ett icke-sannolikhetsbaserat urval. Syftet med målstyrda urval är att på ett strategiskt sätt finna deltagare som är relevanta för de forskningsfrågor som ligger till grund för studien. Enligt Bryman (2018, s.496) bör det dessutom tydligt framgå vilka kriterierna är för att kunna delta i studien. Eftersom vår studie behandlar psykisk ohälsa bland elever inom skolan valde vi att avgränsa oss till skolkuratorer med hänsyn till att de har kunskap och erfarenheter som är betydelsefulla i relation till studiens syfte och frågeställningar. Studiens urval av respondenter har mer specifikt avgränsats till skolkuratorer som arbetar med ungdomar i åldern 12-16 år på högstadienivå då vi antog att problematiken och arbetet med psykisk ohälsa är mest påtaglig

bland högstadiel elever. Bryman (2018, s.496) påpekar att eftersom målstyrt urval är ett icke-sannolikhetsurval går det inte att generalisera resultatet till en befolkning.

För att komma i kontakt med deltagarna i denna studie kontaktade vi skolkuratorer i olika kommuner vars kontaktuppgifter vi fann på skolornas hemsidor. Vi skickade ut ett informationsbrev via mejl där vi presenterade oss och syftet med studien samt hur intervjun kommer att utformas. Informationsbrevet skickades ut till 167 skolkuratorer och dessa genererade i att fyra kuratorer valde att medverka i vår studie. Eftersom majoriteten av skolkuratorerna vi kontaktade avböjde vår förfrågan beslutade vi att berätta för våra intervjupersoner att vi fortfarande eftersökte skolkuratorer som vill medverka i studien. På detta sätt lyckades vi finna ytterligare två deltagare till studien. Denna typ av urvalsprocess benämns som snöbollsurval och Bryman (2018, s.504) förklarar att det är en teknik där intervjupersoner i urvalet rekommenderar nya personer som kan vara av relevans för studien. En begränsning med snöbollsurval risken av att respondenterna har likadana åsikter eftersom de känner varandra (Ahrne & Svensson 2015, s.41). Studien bygger på berättelser av sex olika respondenter där samtliga är kvinnor och utbildade socionomer. Intervjupersonernas erfarenhet av kuratorsarbete inom skolor skiljer sig åt gällande hur länge de har varit yrkesverksamma. Den som arbetat längst har gjort det i tio år och den som arbetat kortast tid har gjort det i ungefär två år.

4.3 Metodens tillförlitlighet

Validitet och reliabilitet är två begrepp som mäter kvalitetet och noggrannhet i en undersökning. Begreppen baseras dock på mätningar och anses således inte vara lika tillämpliga vid kvalitativ forskning (Bryman 2018, s.75). Bryman (2018) refererar till Guba och Lincoln (1994) som tydliggör att det är väsentligt att ange termer och metoder i detalj för att granska kvaliteten i kvalitativa studier. Författarna anger tillförlitlighet som ett alternativt begrepp för reliabilitet och validitet (Bryman 2018, s.467).

Tillförlitlighet består av kriterierna trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera. Trovärdighet innebär säkerhetsställning av att studien är genomförd i överensstämmelse med regler som finns och att materialet är korrekt uppfattat.

Respondentvalidering är en metod som säkrar trovärdigheten och syftar till att förmedla

resultatet till de personer som utgör en del av undersökningen (ibid.). I relation till detta har resultatet av studien kommunicerats till de respondenter som tillönskat det för att styrka att resultatet motsvarar deras upplevelser.

Överförbarhet handlar om att undersökningen ska kunna föras över till andra kontexter, situationer eller tidpunkter och under dessa förhållanden ge liknande resultat. Det bör finnas "täta" beskrivningar och en fyllig redogörelse som förser läsaren till att kunna avgöra hur överförbara resultaten är (ibid.). All information från respondenterna bearbetades i analysen och därmed framlades "täta" beskrivningar. Överförbarheten kan trots det inte stärkas då vårt urval inte kan stå för alla skolkuratorer i Sverige. Med utgångspunkt i detta kan resultatet inte överföras till en annan miljö.

För att kunna konstatera att studiens pålitlighet är styrkt behövs ett granskande synsätt appliceras på alla faser i undersökningsprocessen såsom val av informanter, transkribering av intervjuer och genomförandet av analysen (ibid.). Följaktligen valdes specifikt yrkesverksamma skolkuratorer till intervjupersoner som besitter kunskap inom yrket och har erfarenhet av psykisk ohälsa bland ungdomar. Intervjuinspelningarna och transkriberingarna har noggrant kontrollerats och lästs igenom för en ökad försäkran om att ingenting har utelämnats samt för en så korrekt kodning som möjligt inför analysen. Vi har dessutom haft regelbunden kontakt med vår handledare som fungerat som granskare under studiens gång.

Slutligen är det viktigt att kunna styrka och konfirmera vilket innebär att forskaren ska säkra att den agerat i god tro. Med andra ord ska varken egna åsikter eller teoretisk inriktning låtas påverka undersökningen (Bryman 2018, s.470). Vi har så gott som vi kunnat agerat i god tro samt strävat efter att vara objektiva för att inte låta egna tolkningar och åsikter involveras i studien. Analys och resultat har baserats på teoretisk inriktning men detta har inte haft inverkan på undersökningens helhet.

4.4 Bearbetning och analys

Efter att vi tillsammans genomförde intervjuerna transkriberade vi materialet. Att transkribera går ut på att det insamlade materialet från intervjuerna skrivs ut i text. Det medför en förbättring

av vårt minne, en noggrannare analys och en möjlighet att gå igenom materialet upprepade gånger. Det är dock ett tillvägagångssätt som är tidskrävande (Bryman 2018, s.577). I enlighet med detta spelades intervjuerna upp efter genomförandet. Det som säs i intervjuerna skrevs sedan ordagrant i ett dokument. För att garantera att det transkriberade materialet är korrekt, spelades intervjuerna upp flera gånger. Transkriberingarna skrevs i sin tur ut för en så smidig analys som möjligt. Sedan gjordes en tematisk analys.

Bryman (2018, s.707) skriver att första steget i en tematisk analys är att läsa igenom materialet som ska analyseras. Det är inledningsvis viktigt att göra sig nära bekant med hela materialet. Vi gjorde detta genom att läsa transkriberingarna flera gånger för att tolka det och skapa oss en djup förståelse. Efter att ha fört diskussioner utifrån materialet blev nästa steg att inleda kodningen. För att inte påverkas av varandras tolkningar genomförde vi kodningen enskilt. Bryman (2018, s.684) menar att tematisk analys är beroende av kodning som ett sätt att identifiera teman. Det brukar då ske en öppen kodning som innebär att man analyserar materialet utan att lägga större vikt på helheten. Under tiden kommer det börja läggas vikt på upprepningar och därefter kommer ett mönster skapas. Det är då samma kodning börjar användas (ibid.). I förhållande till detta kodade vi materialet genom att stryka över upprepade ord och meningar med färg. Tredje steget i en tematisk analys är att utveckla koder till teman. För att göra detta behöver man söka efter det gemensamma i koder, sammanfatta det och därmed skapa teman (Bryman 2018, s.684). De olika färgerna utgjorde koder som kopplades ihop till följande huvudteman: möjliga förklaringar till psykisk ohälsa bland ungdomar, motverkande strategier och samverkan. Det första huvudtemat delades upp i underteman: familjerelaterade förklaringar, skolrelaterad stress, den sociala omgivningen och sociala medier.

4.5 Etiska överväganden

Studiens fokus ligger på psykisk ohälsa bland ungdomar. Med detta som grund hade det eventuellt framförts en mer trovärdig beskrivning ifall intervjuerna utfördes med högstadiel elever. Vi betraktade däremot inte detta som etiskt eftersom psykisk ohälsa är ett känsligt tema. Det hade således kunnat bidra till större skada för ungdomarna än nytta. Vi tog istället beslutet att intervjua

skolkuratorer då de är i nära kontakt med elever och kan berätta om sina erfarenheter av arbetet med psykisk ohälsa.

Bryman (2018, s.170) skriver att det är väsentligt med medvetenhet och reflektion kring de etiska principernas roll i en vetenskaplig undersökning. När forskaren är medveten om etiska överväganden kan denne fatta riktiga beslut gällande vad som är lämpligast att göra i en undersökning. Därför tar Bryman upp de fyra etiska riktlinjerna som forskare bör ta hänsyn till. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet går ut på att berörda personer i undersökningen ska informeras om syftet med studien, om undersökningens moment, om frivillighet i deras deltagande samt om deras rätt till att avstå från att delta (ibid.). För att uppfylla informationskravet utformades ett informationsbrev som skickades ut till alla intervjupersoner före intervjun för att de ska ha möjlighet till att läsa igenom det i god tid. Informationsbrevet innehöll bland annat syftet med studien och intervjupersonernas deltagande samt en kortfattad förklaring om de forskningsetiska principerna (Se bilaga B). För att försäkra oss om att intervjupersonerna förstätt informationen gick vi även igenom informationsbrevet muntligt innan intervjun påbörjades.

Samtyckeskravet innebär att studiens deltagare själva har rätt till att bestämma över deras medverkan (Bryman 2018, s.170). Vi tog hänsyn till detta krav genom att gå ut med även denna information i informationsbrevet (se bilaga B) som skickades ut innan intervjuerna ägde rum. Vi bad dessutom om samtycke innan påbörjad intervju.

Konfidentialitetskravet syftar till att uppgifter om personerna som medverkar i undersökningen ska behandlas konfidentiellt och att personerna ska skyddas genom att ingen utomstående får ta del av deras uppgifter (Bryman 2018, s.170). Vi var tydliga med informationen om att ingen obehörig kommer erhålla intervjupersonernas uppgifter samt att inspelningarna och transkriberingarna kommer att förvaras säkert och sedan raderas. För att konfidentialiteten ska stärkas benämns skolkuratorerna med nummer utan inbördes ordning, till exempel "skolkurator 1".

Nyttjandekravet handlar om att de uppgifter som samlats in om personerna i fråga enbart får användas inom ramen för vår forskning (Bryman 2018, s.170). Det innebär att materialet, i detta fall intervjuerna, endast används till vår studie. Även denna information fick intervjuerna ta del av innan påbörjad intervju.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras studiens material som införskaffats genom sex intervjuer. Resultatet är indelat i olika teman och kommer att analyseras med hjälp av tidigare forskning samt med utgångspunkt i systemteorin och samverkansteori. Varje tema innehåller citat från respondenterna och respondenterna namnges med beteckningarna skolkurator 1, skolkurator 2, skolkurator 3, skolkurator 4, skolkurator 5 och skolkurator 6.

5.1 Möjliga förklaringar till psykisk ohälsa bland ungdomar

5.1.1 Familjerelaterade förklaringar

Ett antal orsaksförklaringar som inte bara lyfts fram i litteraturen utan även i respondenternas uppfattningar är familjerelaterade problem och brister i hemmiljön. Tre skolkuratorer anser att vissa föräldrar har brister i omsorgen i form av dåliga rutiner och otillräckligt gränssättande. Forskning belyser att bristfälliga gränser, upptagna föräldrar och dåliga familjerelationer medför psykiska besvär hos ungdomar (Clausson, Köhler & Berg 2008, s.694f.). Det stämmer överens med skolkuratorernas intryck av att många ungdomar har en problematisk hemmiljö med många konflikter vilket i sin tur tar sig uttryck i deras psykiska mående. Skolkurator 1 berättar:

Sen är det ju klart, alla kommer ju från hemmet - familjen... Jag menar den miljön påverkar också mycket och bidrar till hur man mår. Om man känner sig trygg där, har trygga vuxna liksom... Men det är ju inte alla som har det, långt ifrån. Så är det och så har det alltid varit. Det är övergrepp, det är oförmögna föräldrar som inte sätter gränser... så blir det att vi får göra det här istället.

Det systemteoretiska perspektivet redogör för att familjen utgör en del i ungdomars system som påverkar de unga som individer (Payne 2015, s.250). En ogynnsam hemmiljö med negativa familjeförhållanden har alltså ett inflytande på ungdomens mående och dennes psykiska ohälsa. En utgångspunkt inom systemteorin är att alla system har en hierarkisk struktur där den överordnade ansvarar för den underordnade (Öquist 2018, s.11.). För ungdomen, som är underordnad, är det därmed väsentligt med närvarande och gränssättande föräldrar. När föräldrar,

som i respondenternas beskrivningar ovan inte tar sitt ansvar som överordnad, uppstår en obalans i den hierarkiska uppbyggnaden av familjesystemet och följaktligen kan ungdomens psykiska hälsa påverkas till det negativa.

En faktor som respondenterna anser berör både föräldrar och deras barn är den socioekonomiska statusen. Skolkurator 6 beskriver elevens generella mående på skolan som "ganska bra" och kopplar detta till att området de är bosatta i har hög socioekonomisk status. Däremot framför två skolkuratorer att skolan som de arbetar på är lokaliserad på ett utsatt område där den socioekonomiska statusen är lägre. Många familjer i området har både lägre ekonomi och utbildningsnivå vilket skolkuratorerna förknippar till elevernas psykiska ohälsa. Bøe et al. (2014, s.711) belyser just detta i deras studie där de framhåller att den socioekonomiska tillhörigheten har ett stort inflytande på föräldrars psykiska mående vilket i sin tur påverkar barnens hälsa negativt (ibid.).

Här på min skola handlar det om socioekonomiska tillhörigheten, att man jämför sig mycket med elever som man anser har det mycket bättre eller kommer från andra familjer och möjligheter. (Skolkurator 4).

Föräldrar har mindre pengar, mindre utbildningsnivå och sådär... Det brukar också vara lite stigmatiserande, att man inte ber om hjälp och man pratar inte om sina bekymmer med andra... (Skolkurator 2).

Skolkuratorerna anser att den socioekonomiska tillhörigheten är en grund till varför ungdomar jämför sig med varandra och håller sina bekymmer för sig själva. Respondenterna hävdar att många föräldrar med låg socioekonomisk status arbetar i större omfattning för att kunna försörja familjen. Det kan i sin tur mynna ut i frånvarande föräldrar med bristande föräldraförmåga vilket har uppmärksammas i det inledande stycket. Inom systemteorin är det värt att beakta att alla system har en förbindelse och därmed ett inflytande på varandra (Payne 2015, s.240). Mot bakgrund av detta är det väsentligt att inneha ett helhetstänkande (Öquist 2018, s.7, s.26). I utsagorna ovan framförs socioekonomisk indelning som orsaksförklaring, vilket är en del av samhällssystemet. Både samhället och familjen är system som ungdomen ingår i. Med ett

helhetstänkande kommer vi således kunna se att det med viss möjlighet inte bara är familjesystemet som är en ensam bakomliggande faktor till ungdomars psykiska ohälsa. Troligtvis är det samhällssystemet som har en inverkan på familjen som i sin tur påverkar ungdomen. I vidare avsnitt diskuteras ytterligare delar som beskrivs vara möjliga bakomliggande orsaker till elevers psykiska ohälsa.

5.1.2 Skolrelaterad stress

Samtliga skolkuratorer uttrycker vid upprepade tillfällen deras uppfattningar om sambandet mellan skolstress och elevers psykiska ohälsa. Ett antal respondenter menar att elever genomgår stress på grund av läxor, prov och betyg samt den höga belastning i skolan medan andra menar att orsaker bakom elevers stress är gymnasieval, meritpoäng och högre krav.

En orsak är absolut skolstress. Eleverna är väldigt studiemotiverade på vår skola och det kan leda till att de känner väldigt mycket skolpress och stress över att det är mycket som ska göras och mycket som ska bli klart samtidigt... Det är också stress över betyg och läxor. (Skolkurator 3)

[...] Sen kan jag ju höra och märka att elever i årskurs 9 blir mer stressade för att komma in på program i gymnasiet och att meritpoäng höjs och så vidare. Då kan de tycka 'det var inte samma förr, det har höjts jättemycket' och bli stressade för de måste prestera bättre och bättre hela tiden. (Skolkurator 1)

Respondenterna ovan anser att den skolrelaterade stressen och pressen influerar elevernas psykiska ohälsa. Detta återspeglas i Högbergs et al. (2019, s.86) artikel där författarna tydliggör att elevers skolsituation, stress och press är knuten till psykosomatiska symtom. Skolkuratorernas upplevelser av ungdomars skolstress kan även knytas till Östbergs et al. (2014, s.407) studie som pekar på att elevers stress vanligtvis har sin grund i mängden skolarbete som ska slutföras på kort tid samt den ökade svårigheten i att uppnå höga betyg. Tidigare forskning påvisar dessutom att skolkuratorer uppfattat högre grad av oro bland ungdomar när det närmar sig terminslut (Backlund 2007, s.205). Som tidigare nämnt är det inom systemteori grundläggande att inta ett helhetstänkande för att förstå förbindelsen av de olika system som ungdomen ingår i (Öquist

2018, s.7, s.26). Med hänsyn till informanternas uppfattningar och den tidigare forskningen, tydliggörs skolans påverkan på individen. Utöver skolan är likaså familjen, som analyseras i det inledande avsnittet, ett system som eleven ingår i. En tänkbar tolkning utifrån helheten är att ungdomens bristfälliga hemsituation hindrar föräldrarna från att stödja ungdomen när denne upplever skolrelaterad press och stress vilket så småningom kan påverka den unges psykiska ohälsa.

Två skolkuratorers resonemang beträffande stress kopplat till psykisk ohälsa skiljer sig från övriga respondenter. De har uppfattningen om att elever upplever skolstress men att det inte alltid är en orsak till deras psykiska ohälsa. Ungdomarna kan möjligtvis tro att de har någon typ av psykisk ohälsa medan skolkuratorerna snarare urskiljer att eleverna har en stressig period eller en dålig dag.

Men sen är det svårt att veta också... 'Jag känner mig deprimerad idag'. Ja.. är du verkligen det eller är det bara jobbigt för du har tre prov? Men ja... stressen har iallafall ökat [...] Det är mycket där och då och bottnar kanske inte i en djupare psykisk ohälsa utan helt enkelt dåligt mående för dagen (Skolkurator 2)

5.1.3 Den sociala omgivningen

Alla informanter belyser orsaker till ungdomars psykiska ohälsa förknippat till den sociala omgivningen. Skolkurator 3, skolkurator 5 och skolkurator 6 tydliggör deras uppfattningar om att vänskapskretsen är något utav det viktigaste för ungdomar under deras tonårsperiod och att eleverna mestadels kommer till skolkuratorerna för att tala om kompisrelationer. Östberg et al. (2014, s.407) diskuterar just vänskapsrelationer och menar att ungdomar vanligtvis upplever stress, ångest och sömnsvärigheter till följd av sociala relationer med vänner där det förekommer bråk, utfrysning och andra problem. Wiklund et al. (2012, s.6) konstaterar likaledes vänskapsrelationer som en stor stressfaktor för ungdomar.

Många har problem med sociala relationer, de känner sig utanför, har det svårt med kompisarna och bråkar mycket med kompisarna. Det kan vara startskottet tänker jag. (Skolkurator 6)

Kopplat till vänskapsrelationer uppger skolkurator 1 och skolkurator 4 vikten av bekräftelse från omgivningen. Kornienko och Santos (2014, s.549) studie visar att hög status betraktas bland elever som väsentligt eftersom det har ett samband med positivt omdöme från omgivningen. Dessutom är ungdomar rädda för att deras vänner ska tycka illa om dem vilket är kopplat till utvecklingen av psykisk besvär (ibid.). I anslutning till detta tolkar informanterna att elever har ett behov av att bli positivt bedömda av vänner då det formar deras identitet och självbild. Skolkurator 1 beskriver det på följande vis:

Bilden av en själv, ens identitet, i den åldern - högstadieåldern är så sårbar, den definieras så mycket av ens vänner och den sociala kontexten där.

Vidare poängterar skolkurator 2 och skolkurator 3 kärleksrelationer som en möjlig bakomliggande orsak för psykisk ohälsa bland ungdomar. Respondenterna hävdar att elevers kärleksrelationer upptar stor tid av deras liv. Det uppstår känslor som tidigare inte känts till samt nyfikenhet i att testa nya saker. Skolkurator 2 berättar att det ibland kan gå så långt att ungdomarna upplever hot och våld i relationen. Detta återspeglas i Wilson och Maloneys (2019, s.82) artikel beträffande psykisk ohälsa relaterat till kärleksrelationer där de diskuterar att bland annat våld, hot, förnedring och minimering av känslor ökat i ungdomsrelationer. Till följd av detta påpekar författarna att ungdomar kan utveckla någon typ av psykisk ohälsa.

Sen så har vi ju högstadieeleverna som redan är i kärleksrelationer. Det är ju en jättekänslig ålder så att minsta lilla som blir fel där påverkar dem [...] Vissa blir blinda och hinner inte reagera innan det gått alldeles för långt och de hamnat i ett destruktivt förhållande där de kanske är med om hot och våld. (Skolkurator 2)

5.1.4 Sociala medier

Att sociala medier tycks vara en källa till dåligt mående hos eleverna är en synpunkt som alla sex informanter är eniga om. Intervjupersonerna anser att det finns ett samband mellan sociala medier och psykisk ohälsa bland elever av den orsaken att det bland annat förekommer ideal som de unga jämför sig med och försöker leva upp till. Respondenterna berättar att eleverna är i en

ålder där de inte har förståelse för att det som visas upp på sociala medier i själva verket är en fasad där allt är "perfekt" och där majoriteten ser ut som ett instagram-filter. När ungdomar dagligen förses med denna typ av utsida, tror de att det faktiskt är verkligheten. Weinstein (2018, s.3614) uppger att ungdomar dagligen jämför sig med olika ideal som visas på sociala medier vilket orsakar oro, stress och ångest. Skolkuratorerna har erfarenheter av att ungdomarna jämför sig och blir negativt påverkade då de inte lyckas leva upp till vad de tror är andras verklighet. Skolkurator 6 förklarar det på nedanstående vis:

[...] Press och stress på sociala medier över vad som skrivs på nätet och hur man ska se ut och vara. Och självkänslan blir påverkad om man tänker att man ska se ut som ett filter och alltid vara så himla glad och perfekt och allt det där som visas upp på instagram och liknande. Det blir ju svårt att leva upp till i och med att det inte riktigt är verkligheten.

Hälften av respondenterna belyser även förekomsten av nätmobbning på sociala medier. De menar att mobbning nuförtiden förekommer mer frekvent på nätet än i verkliga livet och att det bland högstadieelever blivit normaliserat då det "bara är ord genom en skärm". Parris et al. (2022, s.45) skriver att sociala medier har kommit till att bli ett kraftfullt medel för nätmobbning av den orsaken att individer är kapabla till att undanhålla sin identitet bakom en skärm. Paolini (2018, s.2f.) understryker dessutom att ungdomar som är offer för nätmobbning kan genomgå känslor av stress, sorg, förnedring, ilska, rädsla och ångest som i sin tur kan mynna ut i depression, ätstörningar, suicidtankar och suicidförsök (ibid). Fortsättningsvis påpekar informanterna att ungdomar hotar, kränker och diskriminerar varandra genom bilder och meddelanden, utan att tänka på hur mycket det skadar andra individer. Det förekommer både anonymt och offentligt.

Kränkning och diskriminering har blivit lite lättare att komma undan med om man gör det anonymt, det blir inte synligt. Det är ju inte på samma sätt som till exempel när jag gick i skolan och man var taskig i korridoren utan nu gör man det på nätet vilket gör det svårare att motarbeta liksom [...] Det har blivit lite

normaliserat kanske och att det är en okej jargong tycker vissa. Det är bara ord och så. (Skolkurator 4)

Sen vet de inte hur man ska bete sig på sociala medier. Det är lättare att skriva något taskigt där och inte ta konsekvenserna eller se hur personen tar emot det. Man tänker ju inte på att det som skrivs på sociala medier kan såra lika mycket som att säga det ansikte till ansikte. (Skolkurator 6)

En sista uppfattning som en av skolkuratorerna uppger är att eleverna finner information på sociala medier som ‘river ner istället för att bygga upp’. Skolkuratoren menar att sociala medier är proppade med information av olika slag som å ena sidan kan vara positiv men å andra sidan även ogynnsam. Kopplat till detta skriver Weinstein (2018, s.3614ff.) att ungdomar spenderar en stor del av sin tid på sociala medier där de i många fall hittar destruktivt innehåll. Studien visar på att det kan vara utmanande för ungdomar att stöta på sådant innehåll när de redan lider av psykiska besvär (ibid.). Skolkurator 5 framhåller vad för sorts innehåll ungdomar kan möta på sociala medier:

[...] När man mår dåligt så är sociala medier ett utmärkt ställe att hitta mer av det man mår sämre av. Har man någon form av ätstörning finns det hur många tips som helst om hur man kan bibehålla detta och hur man ska se ut och vad man ska göra och hur man ska dölja det. Har man självskadebeteende finns det också massor av tips och tricks om hur man kommer undan med det, hur man kan skära sig själv tillräckligt djupt och så vidare.

5.2 Motverkande strategier

Samtliga respondenter berättar att de har olika typer av samtal varje dag med eleverna. Det kan vara allt från individuella samtal, vägledningssamtal, motiverande samtal eller gruppsamtal. Backlund (2007, s.196) påpekar att ett inslag i skolkuratorers arbete är att hålla i olika typer av samtal. Skolkurator 3 framställer samtal som det viktigaste verktyget i det motverkande arbetet.

Samtal har jag ju alltid hela tiden, det är det jobbet går ut på. Det är de största verktyget jag har. Det är från det att jag stiger in här på morgonen till jag går på eftermiddagen så är det samtal och relationsarbete med alla. (Skolkurator 3).

Skolkurator 2 och skolkurator 6 belyser att när de inte har något möte eller samtal inbokat spenderar de en stor del av sin arbetstid på att göra sig synliga för eleverna och socialisera med dem. Respondenterna menar på att det är ett viktigt steg i att bygga en relation till eleverna samtidigt som det möjliggör för dem att hålla uppsikt och fånga upp elever som eventuellt kan vara i behov av stöd. Skolkurator 2 förklarar att genom att göra sig lättillgänglig underlättar det för elever att ta kontakt samtidigt som det inte betraktas som märkvärdigt av omgivningen. Eftersom det råder ett visst stigma kring att ha kontakt med en skolkurator är det således fördelaktigt att skolkuratorerna befinner sig bland eleverna då det ökar möjligheten för eleverna att ta kontakt. Skolkurator 2 framhåller det på följande vis:

Ju mer jag syns ju lättare är det för folk att komma fram. Exempel, jag sitter i kafeterian och någon kommer fram och frågar om ett glas vatten och vi pratar lite och det visar sig att det inte var vattnet de ville ha egentligen, utan att prata. Då blir de inte så tydligt att 'den personen gick fram till skolkuratoren och den personen mår dåligt' utan 'jaja skolkuratoren satt där'.

Tillgänglighet som strategi diskuteras även av Bolin och Sorbring (2017, s.870) som anger att skolkuratorer bör göra sig synliga bland elever för att främja tillits- och relationsskapandet samt för att öka möjligheterna till att eleverna själva söker kontakt med skolkuratoren. Tillgänglighet kan alltså användas som ett aktivt tillvägagångssätt i arbetet mot psykisk ohälsa då det ökar sannolikheten att ungdomar söker hjälp. Värdet av relationer och att vistas runt eleverna betonas dessutom av skolkurator 4 som framför att det är grundläggande för att komma åt problematiken hos eleverna.

Ska man verkligen komma åt något tror jag det är relationen man måste jobba med. För att jag ska kunna ha en relation måste jag vara här tillsammans med eleverna. (Skolkurator 4).

Ytterligare ett viktigt medel i att motverka psykisk ohälsa bland elever är att förklara vikten av sömn, kost och motion. Respondenterna anser att eleverna i högstadiet inte sover, äter och rör på sig tillräckligt och därför utgör det en central del i det motverkande arbetet att uppmärksamma vikten av samtliga faktorer. Respondenternas tankar gällande den betydelse sömn, kost och motion har för elevers mående lyft fram i forskning av Firth et al. (2020, s.361f.) som visar på att en ohälsosam kost, brist på sömn och låg fysisk aktivitet korresponderar med depression, ångest och stressrelaterade symptom. Fortsättningsvis konstaterar Firth et al. (2020, s.376) att det arbetet mot psykisk ohälsa gynnas av att undervisa ungdomar om nämnda livsstilsfaktorer.

[...] Du måste sova ordentligt, äta ordentligt, du måste röra på din kropp. Vi pratar decennier av forskning nu som säger att det hjälper mot depression, ångest, du hjälper din kropp att hantera ångestnivåerna. (Skolkurator 1).

Intervjudeltagarna ägnar en stor del av sitt arbete på att medverka och ansvara för olika lektioner, samplanera med lärare i olika ämnen samt befinna sig i klasser vilka uppfattas som stökiga eller där lärarna uppmärksammar en ökad nivå av dåligt mående hos eleverna. Vanligast är att skolkuratorerna undervisar i sexualkunskap, att de pratar om psykisk ohälsa, sexualitet samt konsekvenser av att publicera och skicka bilder på nätet. Skolkuratorer som undervisar i sexualkunskap diskuteras hos Backlund (2007, s.149) som poängterar att det är vanligt förekommande att skolkuratorer ansvarar för undervisning i sexualkunskap i syfte att förmedla kunskap och stöd till elever. Att undervisa om olika ämnen under lektioner kan dessutom återkopplas till Bolin och Sorbring (2017, s.873f.) som betonar värdet av att skolkuratorer arbetar i klassrummen och är involverade i olika aktiviteter i skolan. Genom att respondenterna arbetar med olika klasser kan de därmed diskutera viktiga ämnen och skapa en förståelse hos elever över hur de kan bli påverkade av olika fenomen. Vad gäller delaktigheten i olika aktiviteter är det ytterligare ett exempel på hur skolkuratorer arbetar för att motverka psykisk ohälsa. Hälften av respondenterna uppger att skolan har temadagar där olika ämnen hamnar i fokus. Exempel på ämnen kan vara "kärleken är fri" vilket handlar om heder. Därutöver kan temadagarna behandla näthat, sex och relationer samt hur elever ska ta hand om sig själva och må bra. I synnerhet anser skolkurator 1 och skolkurator 6 att temadagarna utgör ett tillfälle att fånga upp elever i riskzonen.

Det kan vara till exempel att skolkuratorerna själva ser något, att lärarna uppmärksammar eller att skolkuratorerna bjuder in professionella från exempelvis röda korset eller BRIS som kan fånga upp elever som uppvisar signaler på psykisk ohälsa.

Men annars är det faktiskt ganska kul när det bryts av med andra som kommer in och är med [...]. 'Kärleken är fri' veckan, det handlar om heder. Också svinbra för då kommer de med andra glasögon och ser 'den här och den här elever'.

(Skolkurator 6)

Med utgångspunkt i Danermarks (2000) samverkansteori kan olika temadagar där andra aktörer blir inbjudna uppfattas vara till hjälp i samverkan. En samverkansgrupp kan utgöras av olika professioner som har olika synsätt gällande ett visst problem (Danermark 2000, s.16). Med hänvisning till att skolkuratorerna vid temadagar bjuder in andra yrkesverksamma som kan uppmärksamma oroväckande tendenser hos eleverna, samverkar de i själva verket med andra professioner som kan tillföra ökad förståelse samt lärdom av varandra vilket i sin tur kan leda till en lyckad samverkan.

Slutligen menar respondenterna att det i arbetet med att motverka psykisk ohälsa är väsentligt att rikta särskilt fokus åt elever som prokrastinerar och inte tar tag i uppgifter. Det är dessutom angeläget att uppmärksamma om betygen försämrats, om frånvaron och förseningar ökar samt om eleven isolerar sig. Samtliga respondenter hävdar att det är viktigt att ha i åtanke att uppmärksamma nämnda faktorer då det kan indikera att eleverna lider av psykisk ohälsa. I händelse av att ändringar hos eleverna uppmärksammas blir det möjligt att sätta in olika stödåtgärder i ett tidigt skede och därmed agera motverkande.

5.3 Samverkan

När det gäller samverkan både inom skolan och med andra aktörer anser alla respondenter att det råder både fördelar och nackdelar. Enligt Backlund (2007, ss.29, 173) är en väsentlig arbetsuppgift för skolkuratorer samverkan med myndigheter, särskilt då det bedöms som grundläggande för att ge stöd åt ungdomar i svårigheter. Utifrån intervjuerna bekräftas detta då

samverkan upplevs vara en central arbetsuppgift för skolkuratorerna för att kunna skapa en trygg miljö för eleverna samt för att kunna tillgodose elevernas behov.

En viktig del i skolkuratorernas arbete är att hänvisa vidare till andra instanser när elever är drabbade av en viss typ av psykisk ohälsa. Det gäller situationer som avser allvarligare fall av psykisk ohälsa såsom suicidtankar, ätstörningar, svåra familjeproblem och våld. Syftet med att hänvisa vidare är då det kräver mer omfattande hjälp än vad skolkuratoren eller skolan kan erbjuda. Det blir därför nödvändigt att involvera andra instanser där andra professionella kan arbeta med elever på ett djupare plan och erbjuda behandling. Backlund (2007, ss.29, 173) understryker betydelsen av att skolkuratorer utreder elever och samverkar med andra myndigheter för att bistå med hjälp åt barn i behov. Även om skolkuratorer inte ska arbeta behandlade framkommer det enligt respondenternas utsagor att det uppstår situationer då de intar en behandlande roll. Skolkuratorerna förklarar att det grundar sig i att ungdomarna hamnar i långa kötider som kan ta upp till flera månader när de söker behandling via BUP. Liknande mönster framställs i studien gjord av Ek et al. (2017, s.64f) där BUP framställs som svåra att få kontakt med eftersom väntetiderna är långa. Det kan resultera i att de unga inte får den hjälp de behöver (ibid.). Eftersom skolkuratorerna inte vill att ungdomarna ska vara utan hjälp och stöd under tiden så försöker de bistå eleven för att problematiken inte ska förvärras. Skolkurator 5 lyfter fram sina tankar angående de långa kötiderna i följande citat:

Sen är det sorgligt att det är så långa väntetider på BUP som gör att vi inte riktigt känner att vi kan skicka de vidare och känna att de får den hjälpen de behöver utan då får vi försöka hålla det levande och i fas.

Att skolkuratorer övertar en behandlande roll kan enligt Danermark (2000, s.42) förstås som ett hinder i samverkan. Med tanke på att olika yrkespersoner arbetar utifrån olika regler och ansvarsområden kan det uppstå problem i samverkan om en viss yrkesperson övertar uppgifter som inte ingår i dennes ansvarsområde (ibid.). Skolkuratorer ansvarar för den psykosociala delen, och när elevernas problematik går utanför ramen av det psykosociala arbetet har skolkuratorerna som uppgift att hänvisa eleverna vidare. Mot bakgrund av att skolkuratorerna i studien påtalar att de vid somliga tillfällen intar en mer behandlande roll kan det tolkas som att

de tar sig an ett ansvarsområde som inte ingår i deras uppgift vilket leder till en obalans i ansvarsfördelningen som därmed kan påverka samverkan.

Vidare samstämmer respondenterna kring att barn- och ungdomspsykiatri (BUP), barn- och ungdomshälsan, socialtjänsten och ungdomsmottagningen är de instanser det vanligen förekommer samverkan med, i synnerhet BUP. Ek et al. (2017, s.60) markerar att det är vanligt förekommande med kombinerad hjälp av olika yrkesgrupper och verksamheter när elever mår dåligt. Samverkan mellan dessa är väsentlig för att säkra att elevers behov av stöd tas hänsyn till (ibid.). Gemensamt för alla respondenter är att samverkan med instanserna kan upplevas som besvärlig. Respondenterna förklarar att när de lyckats nå de olika myndigheter förekommer det komplikationer i den fortsatta samverkan vilket beskrivs som "vi mot dem" av skolkurator 4. Denna upplevelse framkommer i övervägande del av intervjuerna där skolkuratorerna påpekar en tendens hos aktörer att undvika ansvar. I fråga om vad det kan bero på är det tidsbrist och hög arbetsbelastning som pekas ut som försvårande faktorer av respondenterna. I de fall samverkan har fungerat beskriver respondenterna att det vanligtvis handlar om SIP-möten där skolan, föräldrarna och BUP är inblandade. Tre av respondenterna tillägger att BUP vid enstaka tillfällen anser att skolan bör anpassas till den drabbade eleven. Exempelvis kan det innebära att korta ner skoldagarna eller att eleven kravavlastas, det vill säga att eleven befinner sig i skolan utan några krav överhuvudtaget. Anspråken från BUP innebär att skolan och BUP behöver ha en tätare kontakt för att kunna bedöma och utvärdera arbetet tillsammans med eleven.

Fortsättningsvis framförs det att skolkuratorerna oftast arbetar på en deltidstjänst vilket gör dem beroende av att lärarna håller dem uppdaterade om sådant som sker då skolkuratorerna inte kan befinna sig på skolan alla dagar i veckan. Det är dessutom lärarna som arbetar närmast eleverna, både under vanliga lektioner och under mentorstiden, samt innehar helhetsperspektivet runt eleverna. Skolkuratorerna i studien samstämmer därför om att samverkan med lärarna är grundläggande. I flera intervjuer upplever skolkuratorerna att de olika yrkesgrupperna tenderar att fokusera på sina egna arbetsuppgifter och mindre på att samverka. Utöver detta hävdar dock intervjupersonerna att samverkan med lärarna fungerar positivt och att lärarna i hög utsträckning är tillmötesgående och positiva till skolkuratorernas idéer. Som tidigare nämnt redogör intervjupersonerna för att de tillsammans med lärarna brukar planera och ansvara för lektioner.

Även där betonas vikten av ett fungerande samarbete då lärarna kan komma med förslag om sådant som är aktuellt att lyfta bland eleverna. Skolkurator 6 exemplifierar att det kan handla om en ökad nivå av kränkningar på nätet och att lärarna till följd av detta ber skolkuratorerna prata med eleverna om fenomenet. Vidare brukar lärarna ge återkopplingar på sådant som värdesätts av eleverna efter skolkuratorernas besök i klassrummen. Det innebär att skolkuratorerna kan fokusera på aspekter som har ett positivt inflytande på eleverna och därmed bedriva ett fortsatt effektivt arbete. Med hjälp av Danermarks (2000) samverkansteori kan kontakten mellan skolkuratorer och lärare uppfattas som en positiv faktor i samverkan. Att upplysa ideer och resonemang tillsammans med individer som innehar annan professionell kunskap, bidrar till en större förståelse och underlättar för samverkan (Danermark 2000, s.22).

Som skolkurator är jag ute såklart men vi träffar inte eleverna på samma sätt som en undervisande lärare som kanske har flera ämnen med samma klass och ser eleverna samma dag. Så vi har mycket dialog med lärarna och vad de ser.

(Skolkurator 6)

En gemensam aspekt bland huvuddelen av respondenterna är att de i rollen som skolkuratorer tillägnar tid åt handledning och stöd till lärarna. Det kan innebära att göra klassobservationer eller vara med som stöd i möten där vårdnadshavarna är involverade. Fortsättningsvis förklarar flertalet respondenter att i rollen som skolkurator uppstår det situationer där lärarna lyfter oro angående en elev. Skolkuratoren kan i sådana lägen tillföra kunskap utifrån ett psykosocialt perspektiv. Handledningen kan likaså innebära att skolkuratorerna är med i möten tillsammans med övrig personal på skolan och bistår med problemlösning. Ek et al. (2017, s.61f.) återspeglar detta i sin studie där kommunikationen mellan olika parter anses vara viktig för samverkan eftersom olika synsätt och teorier möts. När inblandade yrkesgrupper diskuterar olika förhållningssätt kan lärdomar dras av varandras kompetens. Avseende handledning till lärarna beskriver skolkurator 1 en situation vilken upplevdes som oerhört frustrerande. Vid ett tillfälle hade en lärare hänvisat en förtvivlad elev till skolkuratoren istället för att trösta eleven själv. Skolkuratoren upplevde att det uppstod en situation där rollen som skolkurator innebar att lära och handla om ett relationellt förhållningssätt och hur relationer byggs.

Jag hade nästan ett bråk med en kollega för han hade en elev som grät framför honom. Jag känner... Om ett barn gråter framför dig, ta hand om barnet, fråga om du får krama, fråga vad det är, om du kan göra något? Istället säger man till eleven 'kan du inte gå till kurator?' Asså skämtar du med mig? Hur ska vi kunna hjälpa eleverna om vi hänvisar de vidare till någon annan? Vi måste ju ha trygga vuxna på skolan de kan anförtro sig till. (Skolkurator 1)

I fråga om samverkan i elevhälsoteamet upplevs det till övervägande del fungera utmärkt. I elevhälsan ingår skolsköterska, studie- och yrkesvägledaren, specialpedagog, skolpsykolog, skolläkare och rektor. Enligt respondenternas utsagor brukar elevhälsan samlas två till fyra gånger i månaden och diskutera hur planeringen ser ut för veckan, månaden och för årshjulet. Skolkuratorerna förklarar att elevhälsan arbetar för att skapa miljöer som stödjer elevernas lärande, utveckling och deras hälsa. Flertalet respondenter beskriver även hur de i elevhälsoteamet försöker utnyttja varandras kompetenser och hur de värdesätter varandras professioner. I likhet med respondenterna i studien anger Isaksson (2014, s.60) att samverkan inom elevhälsoteamet uppfattas som positiv av skolkuratorer då de anställda tar tillvara på varandras kunskaper. En komplicerande faktor som har lyfts i intervjuerna är sekretessen som begränsar informationsutbytet mellan yrkesgrupperna. Skolkurator 5 berättar följande:

Svårigheter kan vara sekretessen ibland tänker jag. Skolsköterskan har ju sin sekretess och psykologen också som är hälso- och sjukvårdslagen som är stark och jag har ju min... Så det kan ju sätta käppar i hjulen lite ibland liksom att man sitter på olika information som man inte riktigt kan dela med sig.

Danermark (2000, s.12) framhåller att det nästan är omöjligt att stryka vissa svårigheter i samverkan och lyfter specifikt lagar som exempel. Hinder i samverkan som grundar sig i att professioner utgår från diverse lagar går inte att undgå ifall inte lagarna ändras (ibid.). Detta kan även vara fallet i denna studie. Sekretess som hindrande faktor styrks även av Isaksson (2014, s.52) som betonar att sekretesslagen begränsar kommunikationen mellan skolkuratorer och lärare.

Fyra av respondenterna förklarar att de ingår i vardera skolkuratorsgrupp där olika skolkuratorer samlas och får handledning och fortbildning. Träffarna utgör ett tillfälle för skolkuratorerna att få stöd och hjälp i deras arbetsroll. Backlund (2007, s.196) skriver att skolkuratorers arbete är svagt reglerat och deras arbete är otydligt formulerat. På liknande sätt påpekar skolkurator 5 och skolkurator 6 att det råder en viss osäkerhet i rollen som skolkurator. Skolkuratorsgrupperna fungerar av den anledningen som trygghetsskapande då skolkuratorerna kan hjälpa varandra i att avgöra vad som faktiskt ingår i deras arbetsroll och vad andra yrkesgrupper ska ansvara för. Det kan kopplas till Isaksson (2014, s.58) som uppmärksammar skiljaktigheter i synen på vem som innehar ansvar i olika situationer. Isaksson (ibid.) understryker dessutom skolkuratorers upplevelser av att det är enkelt att lägga över ansvarsbördan på dem.

Men, det är så svårt att samverka ibland så det liksom... 'vi gör vårt, vi gör inte det, det ska ni göra' tycker de [...] sen så ska soc 'nä vi gör inte det, vi är på frivillig basis vi kan inte göra något'... (Skolkurator 3)

Slutligen anses samverkan vara aktuell även när det kommer till föräldrarna. Intervjupersonerna berättar att det förekommer föräldrakontakt för att involvera hemmet då det är föräldrarna som spenderar störst tid med sina barn. I en del skolor förekommer det även föräldrarådgivning en gång i veckan där föräldrarna kan få vägledning i hur de kan stötta sina barn, samt att föräldrarna informeras om att de själva kan ansöka om föräldrastöd. Två respondenter berättar att skolan brukar skicka ut information till föräldrarna om sådant som sker i skolan. Exempelvis berättar skolkurator 3 att de har behövt skicka hem information till föräldrar om olika appar som eleverna ibland använder för att kränka varandra. Samtliga respondenter menar att det är av stor vikt att involvera föräldrarna om sådant som sker i skolan så att föräldrarna kan föra konversationer med sina barn om hur de bör bete sig och agera som medmänniskor.

Som framgår ovan utgör andra myndigheter, lärare, elevhälsoteamet och föräldrar en viktig roll i skolkuratorns arbete. I anknytning till systemteorin ingår ungdomar i olika system såsom familjen och skolan. Eftersom system samspelar och påverkar varandra behöver skolkuratorer se eleverna utifrån sitt sammanhang. Det är därför nödvändigt att skolkuratorer tar hänsyn till helheten hos eleverna och ser över samtliga delar i elevernas system för att kunna forma en

helhetsbild (Jfr Öquist 2018, ss.7, 26). Genom att fokusera på helheten skapas förutsättningar för skolkuratorer att motverka psykisk ohälsa bland ungdomar i skolan, exempelvis genom att finna insatser hos andra aktörer som tillgodoser elevernas problematik. Utifrån studien klargörs det att skolkuratorer både samverkar med andra yrkesgrupper och håller kontakt med föräldrarna för att involvera dem i elevernas liv. Kopplat till systemteorin kan det tolkas som att skolkuratorerna innehar ett helhetsperspektiv och tar hänsyn till alla delar i ungdomens liv.

6. Avslutande diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka skolkuratorers erfarenheter av psykisk ohälsa bland högstadieelever, hur de arbetar för att motverka psykisk ohälsa bland ungdomarna samt samverkans roll i deras arbete. Det är inom socialt arbete essentiellt att belysa psykisk ohälsa av den orsaken att det kan resultera i negativa konsekvenser för individen och samhället. Att intervjuer utförts med skolkuratorer i högstadiet har kunnat stärka problembilden av psykiska ohälsa bland ungdomar.

Med utgångspunkt i empirin presenteras olika orsaker beträffande ungdomen, familjen omgivningen och samhället. Dessa återspeglas i den tidigare forskningen som presenterats. Inledningsvis kan ungdomens familjesituation vara en bakomliggande orsak till dennes psykiska ohälsa. Problematisk hemmiljö, icke-stabila familjeförhållanden och familjer som har en lägre socioekonomisk status anses ta sig uttryck i ungdomars psykiska ohälsa. Vidare påstås skolan vara en bakomliggande faktor. Skolan innefattar allt mellan läxor, prov, betyg, meritpoäng och gymnasieval. Skolkuratorerna menar att eleverna med grund i detta upplever stress och press som i sin tur influerar deras psykiska mående. Den sociala omgivningen betraktas även som en bidragande orsak till elevernas psykiska ohälsa. Den avser både vänskapsrelationer och kärleksrelationer. Vad elever har för förväntningar, omdömen och åsikter om varandra framförs i studien som väsentligt för de unga vilket därtill är det mest diskuterade ämnet i skolkuratorns rum. Gällande kärleksrelationer lyfter ett antal skolkuratorer oroväckande förhållande som innefattar hot, våld och förnedring som skäl till ungdomars psykiska ohälsa. Gemensamt för alla skolkuratorer i studien är att sociala medier är en källa som bidrar till psykisk ohälsa bland ungdomar. De tre mest uppmärksammade orsakerna associerat till sociala medier är ideal, nätmobbning och ogynnsam information som upptäcks. En slutsats vi drar utifrån studien är att det kan tillkomma ytterligare bidragande faktorer till psykisk ohälsa bland ungdomar. För att exemplifiera anser skolkuratorerna i studien att sociala medier idag är en orsak till psykisk ohälsa. Sociala medier har inte alltid existerat, det kan istället betraktas som en produkt av samhället vi lever i idag där internetanvändandet utgör en stor del av vårt vardagliga liv. För hundratals år sedan var inte sociala medier ett problem eftersom det inte existerade. Detta

innebär att vi i framtiden kommer bevittna nya uppkomna orsaker till psykisk ohälsa som vi inte ser idag.

Studiens andra fokusområde har varit att undersöka hur skolkuratorer arbetar med psykisk ohälsa. Sammantaget framkommer det utifrån det empiriska materialet att skolkuratorer värdesätter samverkan med lärarna på skolan. Samverkan anses nödvändigt av skolkuratorerna för att kunna bedriva ett motverkan arbete mot psykisk ohälsa bland ungdomar. Det beror på att lärarna arbetar och befinner sig närmast eleverna och kan därigenom uppmärksamma signaler som kan tyda på en viss typ av psykisk ohälsa. Genom att fånga upp elever i ett tidigt skede kan motverkande åtgärder sättas in för att bistå eleven i skolmiljön. Även i de fall då eleven redan har utvecklat en psykisk ohälsa hävdar skolkuratorerna att stödåtgärder är ett viktigt medel för att hjälpa eleven i sin vardag och se till att problemen inte förvärras. I ramen för skolkuratorernas arbetsuppgifter ingår olika typer av samtal till elever, handledning och rådgivning till lärare, undervisning i klassrummen utifrån olika teman samt att samverka med externa aktörer såsom BUP. Därutöver är ett väsentligt inslag i skolkuratorernas arbete att delta i skolans elevhälsoteam som inkluderar skolsköterskan, skolpsykologen, specialpedagog, skolläkaren och rektorn. Till följd av att de anställdas arbete styrs av sekretesslagar kan det uppstå svårigheter i samverkan. Svårigheterna består i att de olika yrkesverksamma innehar information som regleras av sekretessen och därmed inte kan vidareförmedlas. Bortsett från sekretessens begränsningar bedöms elevhälsans arbete som betydelsefullt av skolkuratorerna då gruppen tillsammans arbetar aktivt för att skapa en trygg miljö för eleverna samt arbetar förebyggande. Majoriteten av skolkuratorerna betonar det faktum att det råder goda relationer mellan kollegorna inom elevhälsan och att de sätter ett värde på varandras professioner.

Som tidigare nämnt ingår det i skolkuratorernas arbete att ansvara för samverkan med externa myndigheter. Det främsta problemet i samverkan som har lyfts fram i intervjuerna är långa köer hos de olika instanserna vilket kan utmynna i att eleverna inte får den hjälp och stöd de behöver i tid. En följd av detta förklarar skolkuratorerna är att de kan uppleva känslor av att de får ta sig an eleverna och försöka stödja de fastän det inte ingår i deras ansvarsområde att arbeta behandlande och ge samtal i svårare fall. Respondenterna upplever även att det bildas ett "vi mot dem" i arbetet med utomstående myndigheter och att myndigheterna tycks undvika ansvar. Istället för

att rikta fokus åt att arbeta tillsammans anser respondenterna att samarbetsaktörerna fokuserar på vad de inte är skyldiga att göra. En företeelse som skiljer sig åt från den tidigare forskningen är att skolkuratorer upplever samverkan med lärare som bekymmersam. I studien har det istället fokuserats på betydelsen av ett fungerande samarbete med lärarna och vilka möjligheter det leder till. Utifrån våra erfarenheter av skolkuratorer kan vi konstatera att skolkuratorer idag arbetar motverkande i avsevärt högre utsträckning än vad skolkuratorerna gjorde när vi gick i högstadiet. Utifrån studien framkommer det att skolkuratorerna ansvarar för olika lektioner, undervisar inom olika ämnen, samplanerar med föräldrar och andra yrkespersoner samt har olika metoder för att uppmärksamma psykisk ohälsa bland ungdomar. Satsningar har alltså gjorts på det skolkuratoriska yrket, och då elever spenderar en stor del av sin vardag i skolan utgör detta ett utmärkt ställe för skolkuratorer, tillsammans med övrig personal på skolan, att fånga upp elever som är drabbade av psykisk ohälsa.

6.1 Framtida forskning

Under studiens gång har reflektioner uppstått kring möjliga idéer för framtida forskning. En intressant aspekt i studien som uppmärksammas förknippat till ungdomars familjesituation är den socioekonomiska statusens inverkan på både föräldrar och ungdomen. Slutsatsen drogs att det förekommer skillnader i det psykiska måendet beroende på vilken socioekonomiska tillhörighet individer har. Detta område kan möjligtvis diskuteras på ett djupare plan för att förtydliga vilka skillnader som föreligger samt varför de existerar. Vidare visar studien att elever i vissa fall upplever sig ha någon typ av psykisk ohälsa när det i själva verket handlar om en stressig period i skolan. Det hade varit intressant att i vidare forskning belysa om den psykiska ohälsan bland ungdomar verkligen har ökat eller om det rättare sagt rör sig om ett allmänt dåligt mående. Slutligen framför ett antal respondenter deras synvinkel om att nätmobbning blivit normaliserat och svårare att motarbeta. En djupdykning i vilken typ av kunskap andra yrkesverksamma har om nätmobbning och hur de jobbar för att motarbeta nätmobbning hade varit ytterligare ett givande ämne att forska vidare om.

7. Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Akademikerförbundet SSR (2011) *Policy för skolkuratorer*.

https://akademssr.se/sites/default/files/files/policy_for_skolkuratorer_110415w.pdf [Hämtad 2022-04-22]

Backlund, Åsa (2007). *Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik*. Diss.

Stockholm: Stockholms universitet, 2007

<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:196991/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 2022-04-20]

Bolin, Anette & Emma Sorbring (2017). The self-referral affordances of school based social work support: a case study. *European Journal of Social Work*, 20(6): 869-881

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber

Brännlund, Annica, Mattias Strandh & Katarina Nilsson (2017). Mental-health and educational achievement: The link between poor mental-health and upper secondary school completion and grades. *Journal of Mental Health*, 26(4): 318-325.

Bøe, Tormod, Børge Sivertsen, Einar Heiervang, Robert Goodman, Astri J. Lundervold & Mari Hysing (2014) Socioeconomic Status and Child Mental Health: The Role of Parental Emotional Well-Being and Parenting Practices. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 42(5): 705-715.

Clausson, Eva K., Lennart Köhler & Agneta Berg (2008). Schoolchildren's health as judged by Swedish school nurses -- a national survey. *Scandinavian Journal of Public Health*, 36(7): 690-697

Danemark, Berth (2000) *Samverkan - himmel eller helvete?*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Ek H, Isaksson J, Eriksson R, (2017). Professioner, makt och samverkan mellan myndigheter. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2017:1

Firth, Joseph, Marco Solmi, Robyn E. Wootton, Davy Vancampfort, Felipe B. Schuch, Erin Hoare, Simon Gilbody, John Torous, Scott B. Teasdale, Sarah E. Jackson, Lee Smith, Melissa Eaton, Felice N. Jacka, Nicola Veronese, Wolfgang Marx, Garcia Ashdown-Franks, Dan Siskind, Jerome Sarris, Simon Rosenbaum, André F. Carvalho & Brendon Stubbs (2020). A meta-review of “lifestyle psychiatry”: the role of exercise, smoking, diet and sleep in the prevention and treatment of mental disorders. *World Psychiatry*, 2020 19(3): 360-380

Folkhälsomyndigheten (2018). *Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga? Kortversion.*

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ab5e6aed7dd642418a8144c6e08badd2/varfor-r-psykiska-ohalsan-okat-barn-unga-18023-1-webb-kortversion.pdf> [Hämtad 2022-04-19]

Högberg, Björn, Joakim Lindgren, Klara Johansson & Mattias Strandh (2019). Consequences of school grading systems on adolescent health: evidence from a Swedish school reform. *Journal of Education Policy*, 36(1): 84-106

Isaksson, Cristine (2014). Skolkuratorers handlingsutrymme – gränser, legitimitet och jurisdiktion. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 21(1): 47-66.

Kornienko, Olga & Carlos Santos (2014). The Effects of Friendship Network Popularity on Depressive Symptoms During Early Adolescence: Moderation by Fear of Negative Evaluation and Gender. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(4): 541-553.

Lager, Anton, Marie Berlin, Inger Heimerson & Maria Danielsson (2012). Young people’s health: Health in Sweden: The National Public Health Report 2012. Chapter 3. *Scandinavian Journal of Public Health*, 40(9): 42-71.

Paolini, Allison (2018). Cyberbullying: role of the school counselor in mitigating the silent killer epidemic. *International Journal of Educational Technology*: 5(1): 1-8.

Parris, Leandra, Dan Lannin, Keeley Hynes & Ani Yazedjian (2022). Exploring Social Media Rumination: Associations With Bullying, Cyberbullying, and Distress. *Journal of Interpersonal Violence*. 37(5-6): NP3041-NP3061.

Payne, Malcolm (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 3 uppl., svenska utg. Stockholm: Natur & kultur

Skollag (2010:800).

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010-800_sfs-2010-800 [Hämtad 2022-04-19]

Socialstyrelsen (2013). *Psykisk ohälsa bland unga. Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-43.pdf> [Hämtad 2022-04-19]

Socialstyrelsen (2019). *Psykiatrisk vård och behandling till barn och unga Öppna jämförelser 2019*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2019-12-6475.pdf> [Hämtad 2022-04-22]

Socialstyrelsen och Skolverket (2016). *Vägledning för elevhälsan*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2016-11-4.pdf> [Hämtad 2022-04-19]

Waters, Stewart, William B. Russel & Matt Hensley (2020). Cyber Bullying, Social Media, and Character Education: Why It Matters for Middle School Social Studies. *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 93(4): 195-204.

Weinstein, Emily (2018). The social media see-saw: Positive and negative influences on adolescents' affective well-being. *New media & society*, 20(10): 3597–3623.

Wiklund, Maria, Eva-Britt Malmgren-Olsson, Ann Öhman, Erik Bergström & Anncristine Fjellman Wiklund (2012). Subjective health complaints in older adolescents are related to perceived stress, anxiety and gender: A cross-sectional school study in Northern Sweden. *Bmc Public Health*, 12(1): 993-1005.

Wilson, Tiffany & Matthew Maloney (2019). Dating Violence in Adolescent Relationships. *International Journal of the Whole Child*, 4(2): 82-87.

Östberg, Viveca, Ylva B. Almquist, Lisa Folkesson, Sara Brolin Låftman, Bitte Modin & Petra Lindfors (2014). The Complexity of Stress in Mid-Adolescent Girls and Boys. *Child Indicators Research*, 8(2): 403-423.

Öquist, Oscar (2018). *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. 4 uppl., Stockholm: Gothia Fortbildning

Bilaga A: Intervjuguide

Bakgrund

Hur länge har du arbetat som skolkurator?

Hur många elever arbetar du med på skolan?

Hur ofta har du samtal med eleverna?

Psykisk ohälsa som fenomen

Hur uppfattar du att det generella måendet bland elever är på skolan?

Hur hade du definierat psykisk ohälsa?

Vilken typ av psykisk ohälsa har du kommit i kontakt med?

Vilken typ av psykisk ohälsa möter du som du upplever som mest problematisk?

Orsaker

Hur tar sig elevers psykiska ohälsa i uttryck?

Vad ser du är orsaker till ungdomars psykiska ohälsa?

Har du sett en ökning/minskning av elever med psykisk ohälsa?

Arbetsätt

Hur arbetar du för att motverka psykisk ohälsa bland eleverna?

Hur ser samverkan ut med elevhälsan, lärarna och andra aktörer?

Finns det situationer där du hänvisar vidare till andra instanser när det gäller en viss typ av problematik?

- Vart?
- Hur upplever du den kontakten?
- Är du med i den kontakten?

Upplever du att det fattas något i den hjälp som du kan tillhandahålla till eleverna?

Avslutning

Finns det något du vill tillägga som du anser vara relevant för vår studie?

Bilaga B: Informationsbrev

Hej!

Vi är två studenter vid namn Elma Jusufovic och Andrea Filipovic som studerar till socionom på Lunds universitet. Under vårterminen 2022 kommer vi skriva vår C-uppsats som handlar om hur skolkuratorer arbetar med ungdomar som lider av psykisk ohälsa. Vi är därför intresserade av genomföra en enskild intervju med dig avseende dina upplevelser och erfarenheter från arbetet med psykisk ohälsa i grundskolan. Vi räknar med att intervjun kommer ta cirka 30-45 minuter. Intervjun kommer att spelas in så att vi i efterhand kan analysera och granska det framkomna materialet.

Vid genomförandet av intervjun kommer vi utgå från fyra forskningsetiska principer vilka kortfattat innebär följande: Ditt deltagande i intervjun är frivilligt och du kan när som helst dra tillbaka din medverkan i studien utan att behöva förklara varför. Informationen du lämnar kommer förvaras säkert så att obehöriga inte kan komma åt informationen. All data kommer att avidentifieras och inga personnamn eller uppgifter om skola och arbetsplats kommer nämnas uppsatsen. När uppsatsen godkänts av examinatoren kommer alla ljudfiler och all information att förstöras.

Om ämnet låter intressant vore vi oerhört tacksamma om du vill ställa upp på en intervju. Om du har några frågor eller funderingar kring studien är du välkommen att höra av dig till någon av oss eller vår handledare Anna Rypi via mejl anna.rypi@soch.lu.se.

Stort tack på förhand!

Elma Jusufovic
el6872ju-s@student.lu.se

Andrea Filipovic
an0515fi-s@student.lu.se